

การค้าระหว่างประเทศ ของญี่ปุ่น ในปี 1989

สมบูรณ์ ศิริประชัย*

นักเศรษฐศาสตร์จำนวนหนึ่งเชื่อว่า ตั้งแต่ปี ค.ศ. 2000 เศรษฐกิจโลกที่มีความเจริญมั่งคั่งจะย้ายจากฝั่งมหาสมุทรแอตแลนติกข้ามฟากมาสู่มหาสมุทรแปซิฟิก หรือเป็นยุคแห่งแปซิฟิก (Pacific Century) ประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคนี้จะมีเศรษฐกิจที่ก้าวหน้าและมั่นคง ทั้งนี้โดยมีญี่ปุ่นเป็นผู้นำทางเศรษฐกิจ ติดตามด้วยกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมใหม่ ฮองกง สิงคโปร์ เกาหลีใต้ และไต้หวัน กลุ่มประเทศเหล่านี้อาศัยกลยุทธ์การพัฒนาเศรษฐกิจที่ญี่ปุ่นเคยใช้มาแล้ว นั่นคือ การสร้างความเจริญเติบโตด้วยภาคการส่งออก (Export led growth industrialization) ความสำเร็จดังกล่าวกลายเป็นแบบอย่างให้ประเทศอื่น ๆ ลอกเลียนแบบในขณะนี้ อย่างไรก็ตาม ในบทความนี้เราสนใจเฉพาะญี่ปุ่น แบ่งเป็น ตอนที่หนึ่ง กล่าวถึงสภาพทั่วไปของเศรษฐกิจญี่ปุ่น และภาวะการเกินดุลการค้าอย่างต่อเนื่อง ตอนที่สอง ชี้ให้เห็นภาพการค้าระหว่างประเทศของญี่ปุ่นในรอบปีที่ผ่านมา ตอนที่สาม กล่าวถึงการค้าระหว่างประเทศของญี่ปุ่นกับไทยในรอบปีที่ผ่านมา และ ตอนที่สี่ ว่าด้วยปัญหาและแนวโน้มการค้าระหว่างประเทศญี่ปุ่นกับไทย

* อาจารย์ประจำคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

1. สภาพทั่วไปของเศรษฐกิจญี่ปุ่น และภาวะการเกินดุลการค้าอย่างต่อเนื่อง

1.1 สภาพทั่วไปทางเศรษฐกิจญี่ปุ่น

เศรษฐกิจญี่ปุ่นยังมีการขยายตัวอย่างเข้มแข็งและต่อเนื่อง โดยอาศัยการกระตุ้นเศรษฐกิจภายในให้ขยายตัว (Domestic demand - led growth) ทั้งด้านการลงทุนและการบริโภคของภาคเอกชน อัตราดอกเบี้ยและอัตราเงินเฟ้ออยู่ในระดับต่ำมีส่วนช่วยให้เศรษฐกิจมีการขยายตัวตามตัวเลขในไตรมาสที่สามของปี 1989 แสดงให้เห็นว่า GNP ของญี่ปุ่นยังมีอัตราการขยายตัวถึงร้อยละ 5.2 (ดูรูปที่ 1) ซึ่งเป็นอัตราที่น่าพอใจ แม้ว่าจะมีการคาดคะเนว่า เศรษฐกิจจะไม่ขยายตัวอันเนื่องมาจากที่รัฐบาลประกาศใช้ภาษีการค้าใหม่ เมื่อเดือนเมษายน 1989 อย่างไรก็ตาม ขณะที่เศรษฐกิจญี่ปุ่นยังมีอัตราการจำเรียดิบโตที่ดี การนำเข้าเพิ่มมากขึ้นอย่างไม่หยุดยั้งจนทำให้การเกินดุลการค้ามีแนวโน้มลดลง ในปี 1989 การเกินดุลการค้าคาดว่าจะเท่ากับ 64.4 พันล้านดอลลาร์ สรอ. ลดลงจากปี 1988 ซึ่งสูงถึง 77.6 พันล้านดอลลาร์ สรอ. การเกินดุลการค้ากับสหรัฐอเมริกาจะลดลงจาก 47.6 พันล้านในปี 1988 เหลือเพียง 45.0 พันล้านดอลลาร์ สรอ. แต่เมื่อพิจารณาในแง่ดุลบัญชีเดินสะพัดจะพบว่า การเกินดุลบัญชีเดินสะพัดลดลงจาก 79.6 พันล้านดอลลาร์ สรอ. ในปี 1988 ลดลงเหลือ 57.0 พันล้านดอลลาร์ สรอ. ในปี 1989 ทั้งนี้ส่วนหนึ่งก็เพราะมีชาวญี่ปุ่นเดินทางออกไปเที่ยวต่างประเทศจำนวนมาก (ดูรูปที่ 2)

1.2 ญี่ปุ่นกับการแก้ปัญหาการเกินดุลการค้าระหว่างประเทศ

เมื่อญี่ปุ่นผงาดขึ้นเป็นประเทศมหาอำนาจทางเศรษฐกิจในทศวรรษ 1970 ปรากฏการณ์ที่เด่นชัดก็คือ ความสามารถในการด้านการค้าระหว่างประเทศเป็นหัวหอกที่ทำให้ญี่ปุ่นมีภาวะการเกินดุลการค้าอย่างต่อเนื่องและเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ความสำเร็จนี้ย่อมทำให้ประเทศคู่ค้าไม่พอใจ เพราะเหตุว่า ถ้าหากการค้าระหว่างประเทศดำเนินไปในทิศทางที่ฝ่ายหนึ่งได้เปรียบตลอดเวลา ความขัดแย้งทางการค้าย่อมเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ แม้ว่าค่าเงินเยนที่ถีบตัวสูงขึ้นตั้งแต่ปี 1985 (ดูรูปที่ 3) จะเป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้ญี่ปุ่นมีความยากลำบากในการแข่งขันการขายสินค้าในตลาดโลก แต่ญี่ปุ่นก็สามารถฝ่าฟันปัญหานี้ได้ ปี 1989 การส่งออกมีมูลค่าต่ำกว่าปี 1988 ทว่าก็ยังอยู่ในสภาพที่น่าพอใจ เหตุที่ญี่ปุ่นยังคงสามารถรักษาสถานภาพของการเกินดุลการค้าจำนวนมหาศาลก็ด้วยเหตุผล 2 ประการ กล่าวคือ

ประการแรก ญี่ปุ่นปรับโครงสร้างการค้าระหว่างประเทศที่ผูกพันกับการลงทุนระหว่างประเทศ กล่าวคือได้หันเหมามุ่งผลิตสินค้าทุน (Capital goods) ที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูง เพื่อทำให้สินค้า

เหล่านี้มีความแตกต่างจากสินค้าอื่น (Differentiated Product) สินค้าเหล่านี้เป็นสินค้าในตลาดที่มีการแข่งขันไม่สมบูรณ์ ดังนั้น แม้ค่าเงินเยนจะสูงขึ้นมาก ก็มีผลกระทบเพียงเล็กน้อยต่อการส่งออกของญี่ปุ่น ตัวอย่างที่ชัดเจนก็คือ สินค้าประเภท Semiconductor .

ประการที่สอง การลงทุนระหว่างประเทศโดยตรงของญี่ปุ่นในขอบเขตภูมิภาคทั่วโลกมีส่วนช่วยทำให้ญี่ปุ่นยังคงสามารถรักษาภาวะเกินดุลการค้าต่อไป ตราบใดก็ตามที่บริษัทญี่ปุ่นที่ไปตั้งโรงงานในประเทศอื่น ๆ ยังคงต้องสั่งซื้อวัตถุดิบหรือส่วนประกอบจากบริษัทแม่ในญี่ปุ่น บริษัทลูกหรือบริษัทร่วมทุนของญี่ปุ่นจึงเป็นปัจจัยของกระบวนการการผลิตทั่วโลก เจกเช่นเดียวกับที่สหรัฐอเมริกาและสหราชอาณาจักรมีบริษัทข้ามชาติอยู่ทั่วโลก

2. การค้าระหว่างประเทศของญี่ปุ่นในรอบปี 1989

2.1 สภาพการค้าระหว่างประเทศโดยทั่วไป

ปี 1989 มูลค่าการส่งออกของญี่ปุ่นทั้งหมด เท่ากับ 276.2 พันล้านดอลลาร์ สรอ. สูงขึ้นจากเดิมเพียงร้อยละ 4.3 เท่านั้น (ดูตารางที่ 1) ในขณะที่การนำเข้ามีมูลค่าเพิ่มขึ้นในอัตราที่สูงกว่า กล่าวคือ มีมูลค่าการนำเข้าถึง 210.8 พันล้านดอลลาร์ สรอ. สูงขึ้นจากปีก่อนถึงร้อยละ 12.5 ผลก็คือปี 1989 ญี่ปุ่นมีการขาดดุลการค้าเพิ่มขึ้นในอัตราที่ลดลง (ดูตารางที่ 3) กล่าวคือ มีเกินดุลการค้าถึง 65.3 พันล้านดอลลาร์ สรอ. ลดลงจากปี 1988 ถึงร้อยละ 15.8 สภาพดังกล่าวนี้เกิดขึ้นเป็นปีที่สองติดต่อกัน เมื่อค่าเงินเยนถีบตัวสูงขึ้นอย่างมากตั้งแต่ปี 1985 (ดูตารางที่ 2) เมื่อพิจารณาในรูปเงินเยน สภาพการเกินดุลการค้าจะลดลงอย่างเด่นชัด

สถิติการค้าระหว่างประเทศที่เกิดขึ้นนี้ นักวิจัยในกระทรวงการค้าระหว่างประเทศและอุตสาหกรรม (MITI) เชื่อว่าจะดำรงอยู่ต่อไปในระยะสั้น ข้อที่น่าสังเกตก็คือ การนำเข้าของญี่ปุ่นในปี 1989 ในไตรมาสสุดท้ายนั้น มีแนวโน้มลดลงอย่างเด่นชัด ต่างกับในไตรมาสแรก ไตรมาสสอง และสาม เหตุผลสำคัญก็เพราะราคาน้ำมันดิบ ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการนำเข้าทอดตัวต่ำลง ราคาน้ำมันดิบตอนต้นปี 1989 เท่ากับ 17.26 ดอลลาร์ สรอ. ต่อบาเรลลดลงเหลือ 12.64 ดอลลาร์ สรอ. ต่อบาเรลตอนสิ้นปี

2.2 ลักษณะการส่งออกและการนำเข้าสินค้าของญี่ปุ่น

ลักษณะหลักของการส่งออกของญี่ปุ่นในปี 1988 นั้น มีการส่งออกสินค้าประเภทสำนักงานมากขึ้น (Office machines) โดยเฉพาะประเภทคอมพิวเตอร์ ผลิตภัณฑ์เหล็กและเหล็กกล้า พวกร Semiconductor และวีดีโอ (VCR) รวมทั้งอุปกรณ์ที่เกี่ยวกับโทรคมนาคม สังเกตว่าเป็นสินค้าที่ใช้เทคโนโลยีขั้นสูงในการผลิต (ดูตารางที่ 4) ส่วนสินค้าประเภทยานยนต์มีการ

เพิ่มมูลค่า แม้ว่าปริมาณการส่งออกจลลดลงก็ตาม สินค้าส่งออกที่น่าสนใจคือ Semiconductor เหล็ก และสินค้าประเภทพลาสติกที่เป็นวัตถุดิบในการส่งออกเพิ่มขึ้นอย่างเด่นชัด บริษัท NEC Corporations และ Toshiba Corporations เป็นผู้ผลิตรายสำคัญที่ได้ประโยชน์อย่างยิ่งจากการผลิต Semiconductor ออกจำหน่ายยังต่างประเทศ โดยเฉพาะชนิด 1 - megabit dynamic random access memory chips (DRAM) ตั้งแต่ฤดูใบไม้ผลิปี 1988 สินค้าจำพวกสารกึ่งตัวนำเหล่านี้เป็นรายการสินค้าสำคัญของมูลค่าการส่งออกทั้งหมด ตามการศึกษาของกระทรวงการค้าระหว่างประเทศ และอุตสาหกรรม (MITI) พบว่า เหตุที่ญี่ปุ่นมีการส่งออกสินค้าชนิดนี้อย่างรวดเร็วมิใช่เป็นการกระทำของญี่ปุ่น แต่เพราะโครงสร้างการส่งออกที่เปลี่ยนแปลงไป อันเนื่องมาจากผู้ซื้อต่างประเทศเรียกร้องต้องการสารกึ่งตัวนำจากญี่ปุ่น นอกจากนี้ตามการศึกษาของ MITI ปี 1989 ยังสะท้อนให้เห็นว่า ญี่ปุ่นสามารถส่งออกสินค้าเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ได้มากขึ้น เนื่องจากความเชื่อมโยงกับบริษัทลูกในประเทศอื่น ๆ โดยเฉพาะตัว Central Processing Units (CPUS) ซึ่งเป็นส่วนประกอบสำคัญของคอมพิวเตอร์ทุกเครื่อง ปี 1988 มีการส่งออกเพิ่มขึ้นร้อยละ 102.8 เมื่อเทียบกับปี 1987 เช่นเดียวกับปี 1989 เครื่องยนต์ใช้สำหรับรถยนต์มีการส่งออกเพิ่มขึ้น เครื่องยนต์ใช้สำหรับรถยนต์นี้เป็นการส่งออกไปตลาดสหรัฐอเมริกาซึ่งเพิ่มมากขึ้นเนื่องจากบริษัทญี่ปุ่นที่เข้าไปร่วมทุนกับบริษัทรถยนต์ในสหรัฐอเมริกา อาทิ บริษัท Toyota Motor Corporations บริษัท Mitsubishi Motor Corporations เมื่อเดือนพฤษภาคม และมิถุนายน ปี 1988 ตามลำดับ สภาพการร่วมลงทุนผลิตรถยนต์ทำให้มีการผลิตรถยนต์เพิ่มมากขึ้นในสหรัฐอเมริกา ประมาณว่าภายใน 1 ปี จะมีการผลิตได้มากกว่า 1 ล้านคัน โดยก่อนหน้านี้ Honda ก็เป็นบริษัทญี่ปุ่นรายแรกที่เข้าไปร่วมลงทุนผลิตรถยนต์ในสหรัฐอเมริกา

ในด้านการนำเข้า การผลิตสินค้าอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้น ก็ยังเป็นการเร่งให้มีการนำเข้าโดยส่วนรวมมากขึ้น (ดูตารางที่ 2 และ 4) อัตราส่วนของสินค้าอุตสาหกรรมต่อการนำเข้าสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ปี 1989 สินค้าอุตสาหกรรมและวัตถุดิบประเภทสารเคมีก็ยังมีการนำเข้าในปริมาณที่สูง อาทิ สิ่งทอ แร่โลหะประเภทอลูมิเนียม ผลิตภัณฑ์จากเหล็กและเหล็กกล้า เครื่องยนต์ แผงวงจรไฟฟ้า งานศิลปะ และอุปกรณ์วีดีโอ เป็นต้น การนำเข้าสินค้าจำพวกปลาและหอยก็เพิ่มขึ้นมาก ทั้งนี้เป็นผลมาจากลักษณะที่เรียกว่า “ Gourmet Boom ” ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงนิสัยในการบริโภคอาหารของคนญี่ปุ่น ตัวอย่างที่เด่นชัดคือสินค้าจำพวกเนื้อสัตว์อย่างดี ปลาทะเลและกุ้งทะเล ซึ่งเป็นสินค้าที่มีราคาแพง เช่นเดียวกับการนำเข้าเสื้อผ้าราคาแพงที่ตามแฟชั่นก็มีการนำเข้าอย่างรวดเร็วเช่นกัน อย่างไรก็ตาม ญี่ปุ่นก็โชคดีที่ราคาน้ำมันดิบในตลาดโลกลดต่ำลงในปี 1989

สิ่งที่น่าสนใจก็คือ โครงสร้างการนำเข้าของญี่ปุ่นที่เริ่มเปลี่ยนแปลงบางประการ ในขณะที่มูลค่าการนำเข้าโดยส่วนรวมมีการเพิ่มที่เชื่องช้าลง อันเนื่องมาจากราคาน้ำมันดิบในตลาดโลกลดลง

แต่เปอร์เซ็นต์การนำเข้าสินค้าอุตสาหกรรมของญี่ปุ่นกลับเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่ค่าเงินเยน ถีบตัวสูงขึ้นเมื่อปี 1985 โครงการการนำเข้าของญี่ปุ่นก็เริ่มผันแปรไปอย่างมาก จากอดีตที่เคยพึ่ง พืชวัตถุดิบและน้ำมันเชื้อเพลิงเพื่อแปรรูปเป็นสินค้าสำเร็จรูป ในปัจจุบันกลายมาเป็นการนำเข้าสินค้า อุตสาหกรรม อัตราส่วนการนำเข้าสินค้าอุตสาหกรรมเทียบกับมูลค่าการนำเข้าทั้งหมดตกประมาณ ร้อยละ 30 ก่อนปี 1985 กระโดดเป็นประมาณร้อยละ 51.5 เมื่อเดือนกันยายนปี 1989 ทำไมญี่ปุ่น จึงนำเข้าสินค้าอุตสาหกรรมเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ? คำอธิบายของ MITI ก็คือ สินค้าอุตสาหกรรม ในต่างประเทศมีราคาถูกลง เมื่อค่าเงินเยนถีบตัวสูงขึ้น ยิ่งกว่านั้นระดับการพัฒนาเทคโนโลยี ในกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมใหม่ (NIEs) ก็เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในช่วงเวลาที่ผ่านมา โดยเฉพาะ การนำเข้าสินค้าอุตสาหกรรมจากกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ถึงประมาณร้อยละ 48.0 ของการนำเข้าทั้งหมดจากภูมิภาคนี้ในปี 1989 เทียบกับปี 1983 มีการนำเข้าเพียงร้อยละ 40.4 เท่านั้น ตัวเลขการนำเข้าสินค้าอุตสาหกรรมของญี่ปุ่นอาจชวนให้เข้าใจว่า ญี่ปุ่นซื้อสินค้าจากประ เเทศอื่นมากขึ้น ความจริงก็คือ สินค้าอุตสาหกรรมที่นำเข้าส่วนมากเป็นสินค้าที่ผลิตโดยบริษัทที่เกี่ยวข้อง กับญี่ปุ่นหรือบริษัทที่ญี่ปุ่นร่วมทุนด้วยเกือบทั้งหมด กรณีเหล่านี้ก็คือ “ Reverse Imports of Manufactured Products ” ซึ่งหมายความว่า เป็นการนำเข้าจากบริษัทลูกในต่างประเทศ (Overseas Subsidiaries of Japanese Firms) ถ้าเรารวมการนำเข้าจากบริษัทลูก บริษัทร่วมทุน และบริษัทที่มีความเกี่ยวพันกับการซื้อเทคโนโลยี ตัวเลขอาจสูงกว่านี้ ดังนั้น การนำเข้าสินค้า อุตสาหกรรมของญี่ปุ่นจากประเทศอื่น ๆ จึงเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนโดยตรงของญี่ปุ่นในประ เเทศต่าง ๆ ทั่วโลก และลักษณะนี้เป็นกุญแจดอกสำคัญที่ชี้ว่า แม้ค่าเงินเยนจะถีบตัวสูงขึ้นตั้งแต่ปี 1985 แต่ญี่ปุ่นก็ยังสามารถดำรงสถานะการเกินดุลการค้าอย่างต่อเนื่องจนถึงทุกวันนี้

2.3 การค้าระหว่างประเทศของญี่ปุ่นกับภูมิภาคอื่น ๆ

ในปี 1989 มูลค่าการส่งออกไปประเทศพัฒนาแล้วตกประมาณร้อยละ 61.1 ของการ ส่งออกทั้งหมด ซึ่งมีการเพิ่มขึ้นประมาณ 151.9 พันล้านดอลลาร์ สรอ. ส่วนมากเป็นการส่งออกที่ เพิ่มขึ้นในตลาดประชาคมยุโรป (ดูตารางที่ 3 และ 5) นอกจากนี้ก็มีการส่งออกเพิ่มขึ้นในตลาด สหรัฐอเมริกาไม่มากนัก อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณามูลค่าการส่งออกของญี่ปุ่นในประเทศกำลัง พัฒนา นับว่าน่าสนใจ กล่าวคือ ปี 1989 มีการส่งออกเพิ่มขึ้นถึง 85.4 พันล้านดอลลาร์ สรอ. โดยเฉพาะเป็นการส่งออกเพิ่มขึ้นในตลาดเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในขณะที่ตลาดลาตินอเมริกา และ ตะวันออกกลางมีการนำเข้าสินค้าจากญี่ปุ่นเพิ่มขึ้นบ้างเล็กน้อย แต่ในตลาดอัฟริกา ญี่ปุ่นส่งออก ลดลงค่อนข้างมาก เพราะสหภาพโซเวียตและสาธารณรัฐประชาชนจีนได้เข้าไปแย่งชิงตลาดไปบาง ส่วน ญี่ปุ่นยังสามารถส่งสินค้าไปจำหน่ายในกลุ่มประเทศสังคมนิยมเพิ่มมากขึ้นประมาณ 13.8

พันล้านดอลลาร์ สรอ. สังเกตว่าในปี 1989 ตลาดส่งออกสำคัญของญี่ปุ่นยังคงกระจุกตัวในประเทศสหรัฐอเมริกาและประชาคมยุโรปเป็นสำคัญ (ดูตารางที่ 3 และ 5)

ในด้านการนำเข้า มูลค่าการนำเข้าที่นำเข้าจากประเทศพัฒนาเพิ่มขึ้นเล็กน้อยจากปีที่แล้ว ประมาณ 97.3 พันล้านดอลลาร์ สรอ. หรือเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.7 เมื่อเทียบกับปี 1988 โดยเฉพาะเป็นการนำเข้าจากสหรัฐอเมริกา แคนาดา และประชาคมยุโรป (ดูตารางที่ 3 และ 5) ในขณะเดียวกัน มูลค่าการนำเข้าจากประเทศกำลังพัฒนายังเพิ่มขึ้นเป็นประมาณ 79.5 พันล้านดอลลาร์ สรอ. ซึ่งเพิ่มขึ้นน้อยมากเมื่อเทียบกับปี 1988 โดยเฉพาะการนำเข้าจากกลุ่มประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ลาตินอเมริกา และแอฟริกา เช่นเดียวกับมูลค่าการนำเข้าจากกลุ่มประเทศสังคมนิยมก็เพิ่มมากขึ้นด้วยประมาณ 14.1 พันล้านดอลลาร์ สรอ. ส่วนมากเป็นการนำเข้าจากสาธารณรัฐประชาชนจีน และประเทศยุโรปตะวันออก

สิ่งที่น่าสนใจก็คือ ทั้งโครงสร้างการส่งออกและการนำเข้าของญี่ปุ่นกับประเทศคู่ค้าอื่น ๆ นั้นเป็นไปในลักษณะที่หลากหลาย ญี่ปุ่นสามารถค้าขายกับทั้งประเทศทุนนิยม และสังคมนิยมอย่างราบรื่น การค้าระหว่างประเทศไม่เกี่ยวพันกับลัทธิการเมืองที่แตกต่างกัน ทว่าในรูปแบบการค้าในปัจจุบัน ญี่ปุ่นล้วนมีความได้เปรียบทางการค้ากับประเทศคู่ค้าแทบทั้งหมด ยกเว้นในกรณีน้ำมันเชื้อเพลิงที่ค้าขายกับกลุ่มประเทศตะวันออกกลาง เมื่อเป็นเช่นนี้ญี่ปุ่นอาจต้องเผชิญกับความขัดแย้งทางการค้าระหว่างประเทศซึ่งอาจเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ในอนาคต

3. การค้าระหว่างประเทศของญี่ปุ่นกับประเทศไทยในรอบปีที่ผ่านมา¹

3.1 การค้าระหว่างประเทศของญี่ปุ่นกับไทยโดยทั่วไป

ญี่ปุ่นเป็นประเทศคู่ค้าที่สำคัญที่สุดของไทยตั้งแต่ปี 1956 เป็นต้นมา ขณะเดียวกันญี่ปุ่นก็กลายเป็นตลาดใหญ่ที่สุดสำหรับสินค้าออกของไทยนับตั้งแต่ปี 1960 แทนที่สหรัฐอเมริกา อย่างไรก็ตาม แม้ในปัจจุบันญี่ปุ่นจะมีความสำคัญรองจากสหรัฐอเมริกาในแง่ที่เป็นตลาดส่งออกที่สำคัญของไทย (ดูตารางที่ 6) แต่ในแง่การนำเข้า ญี่ปุ่นก็ยังเป็นแหล่งที่สำคัญที่สุดของไทย (ดูตารางที่ 7) ปี 1955 สินค้าเข้าจากญี่ปุ่นในประเทศไทยมีสัดส่วนเพียงร้อยละ 18.4 ของมูลค่าการนำเข้าทั้งหมด แต่ปี 1989 สัดส่วนมูลค่าการนำเข้าจากญี่ปุ่นสูงถึงร้อยละ 30.0 จากมูลค่าการนำเข้าทั้งหมด

¹ ข้อมูลล่าสุดของปี 1989 คือ เดือนตุลาคม ซึ่งตีพิมพ์ในรายงานเศรษฐกิจรายเดือนของธนาคารแห่งประเทศไทย ฉบับเดือนพฤศจิกายน 1989

สูงกว่าปี 1988 อย่างไรก็ตามปี 1975 สัดส่วนการส่งออกเพิ่มสูงขึ้นถึงร้อยละ 27.6 ซึ่งเป็นปีที่สูงที่สุดเท่าที่ผ่านมา

ญี่ปุ่นเป็นประเทศที่ได้เปรียบดุลการค้าไทยมาโดยตลอด ปี 1989 ไทยจะขาดดุลการค้ากับญี่ปุ่น 80,525 ล้านบาท (ดูตารางที่ 8) สิ่งที่น่าสนใจก็คือ สัดส่วนการค้าระหว่างไทยกับญี่ปุ่นก็สูงที่สุดด้วย ตกประมาณร้อยละ 24.2 ในปี 1989 (ดูตารางที่ 9) เมื่อพิจารณาเฉพาะด้านการส่งออกสินค้าส่งออกในตลาดญี่ปุ่นจัดอยู่ในอันดับสาม รองลงมาจากสหรัฐอเมริกา และประชาคมยุโรป

3.2 โครงสร้างการส่งออกและนำเข้า

สินค้าไทยที่ส่งออกไปตลาดญี่ปุ่น ถ้าพิจารณาเป็นรายหมวดจะพบว่า ปี 1989 สินค้าหมวดที่ส่งออกมาที่สุดมิใช่สินค้าเกษตรกรรม หากแต่เป็นอุตสาหกรรม (ดูตารางที่ 10) รองลงมาคือ สินค้าเกษตร ประมง และจำพวกแร่ สินค้าอุตสาหกรรมดังกล่าว ประกอบด้วย อัญมณี เครื่องเพชรพลอย น้ำตาล ตลับลูกปืน² ผลิตภัณฑ์สิ่งทอ อาหารทะเลกระป๋อง ผลิตภัณฑ์ไม้ เฟอร์นิเจอร์และชิ้นส่วน สินค้าเหล่านี้มีมูลค่าถึงสองในสามของสินค้าอุตสาหกรรมที่ส่งไปญี่ปุ่น อย่างไรก็ตาม ในด้านเกษตรกรรมมีการส่งออกอย่างพaramากที่สุด รองลงมาคือ ไก่สดแช่แข็ง ส่วนสินค้าประมงก็ยังคงเป็นกุ้งสดแช่แข็ง ปลาหมึกสด ปลาหมึกแห้ง และปลาสดแช่เย็น ในขณะที่แร่ก็ยังเป็นแร่ดีบุก (ดูตารางที่ 10) ตลาดส่งออกญี่ปุ่นของไทยมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างที่น่าสนใจ สังเกตว่า บทบาทของสินค้าเกษตรและแร่มีบทบาทลดลง ยกเว้นสินค้าประมงที่มีการส่งออกเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้ก็เพราะค่าเงินเยนที่สูงขึ้นทำให้ราคาสินค้าประมงมีราคาถูกลง (ดูตารางที่ 10)

ในด้านสินค้าที่นำเข้าจากญี่ปุ่นนั้นในปี 1989 สินค้าทุนยังคงมีบทบาทสูงเด่นดังเช่นในอดีต ขณะที่สินค้าวัตถุดิบและกึ่งวัตถุดิบ ตลอดจนสินค้าอุปโภคบริโภคมีบทบาทค่อย ๆ ลดลงตามลำดับ (ดูตารางที่ 11) กล่าวได้ว่า การนำเข้าของไทยนั้นพึ่งพาสินค้าจากญี่ปุ่นค่อนข้างสูง (ดูตารางที่ 11) ซึ่งเป็นลักษณะที่ญี่ปุ่นเข้ามาลงทุนในประเทศไทยเป็นเวลานาน ทั้งที่อยู่ในรูปบริษัทลูกและบริษัทร่วมทุน กล่าวได้ว่า ในแง่การนำเข้า ประเทศไทยต้องพึ่งพิงญี่ปุ่นเป็นอย่างมาก และอัตราทางการค้าระหว่างไทยกับญี่ปุ่นก็คงไม่อาจมีสภาพดีขึ้นได้ ตราบเท่าที่โครงสร้างการนำเข้ายังเป็นเช่นนี้

² กรณีตลับลูกปืนนี้มีการส่งออกจากไทยไปประเทศญี่ปุ่นก็เพราะเพื่อหลีกเลี่ยงลัทธิกีดกันทางการค้าแบบใหม่ โดยญี่ปุ่นย้ายฐานการผลิตมาประเทศไทย เนื่องจากข้อมูลในรายงานเศรษฐกิจรายเดือนของธนาคารแห่งประเทศไทยมิได้ให้รายละเอียดรายการสินค้าส่งออกไปญี่ปุ่นไว้ ดังนั้น เราจึงไม่มีข้อมูลเพียงพอในการวิเคราะห์ปี 1989

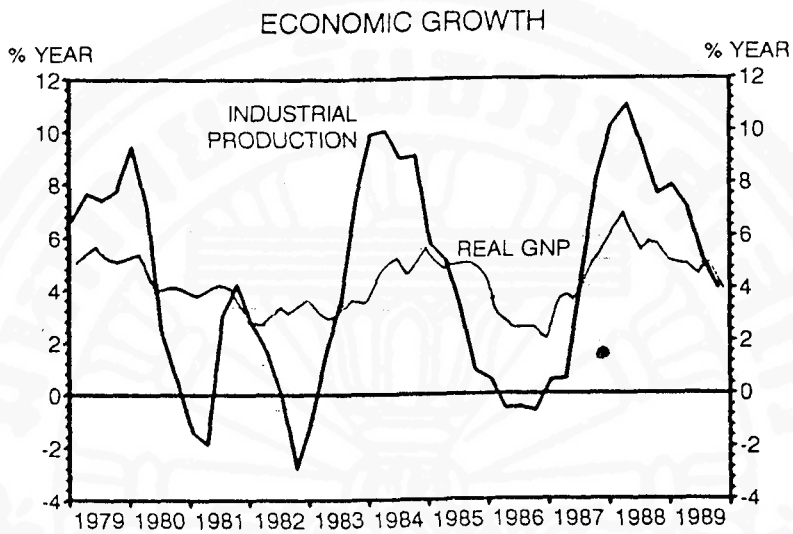
3.3 ดุลการค้า

การขาดดุลการค้าของไทยกับญี่ปุ่นเป็นเรื่องที่ยืดเยื้อยาวนาน และไม่มีทางแก้ไขได้ ในเดือนมิถุนายนปัจจุบัน ปรากฏว่าได้มีการเจรจาการค้าและการส่งออกยังเป็นไปเช่นนี้ ปี 1988 ไทยขาดดุลสูงเป็นประวัติการณ์ถึง 84,000 ล้านบาท ซึ่งนับว่าเป็นตัวเลขที่สูงมาก ทั้งนี้ปี 1989 คาดว่าจะขาดดุลในระดับใกล้เคียงกัน แม้ว่าจะมีการจัดทำสมุดปกขาว (White Paper) เพื่อเป็นมาตรการในการลดการขาดดุลการค้า แต่แนวโน้มความสำเร็จยังคงอยู่ห่างไกล

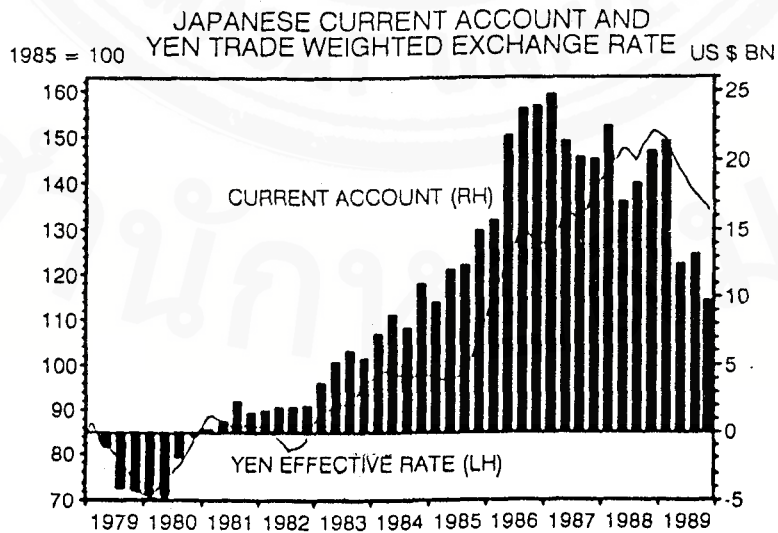
4. ปัญหาและแนวโน้มการค้าระหว่างประเทศของญี่ปุ่นกับไทย

ในด้านการส่งออก สินค้าไทยที่ส่งออกไปญี่ปุ่นจะเป็นสินค้าอุตสาหกรรมและประมงมากยิ่งขึ้น ซึ่งสินค้าเหล่านี้ญี่ปุ่นมักเข้ามาเป็นผู้ร่วมลงทุนแทบทั้งสิ้น ส่วนสินค้าที่มีศักยภาพในอนาคตคือ สินค้าอัญมณี ผลิตภัณฑ์สิ่งทอ ตลับลูกปืน กังสด และไก่สดแช่แข็ง ซึ่งประเทศไทยมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการผลิตสินค้าเหล่านี้ ในกรณีตลับลูกปืนเป็นเรื่องของการหลบเลี่ยงมาตรการกีดกันทางการค้าจากประเทศตะวันตก ส่วนสินค้าเกษตรประเภทข้าว ข้าวโพด ไม่มีบทบาทสำคัญในตลาดญี่ปุ่นอีกต่อไป การที่โครงสร้างการส่งออกของไทยเปลี่ยนเป็นสินค้าอุตสาหกรรมจะทำให้ไทยขาดดุลกับญี่ปุ่นมากยิ่งขึ้น เนื่องจากการนำเข้าสินค้าทุนประเภทเครื่องจักรอุปกรณ์และวัตถุดิบจากญี่ปุ่นมาประกอบในไทยมากขึ้น ลักษณะดังกล่าวเท่ากับเป็นการโยกย้ายแหล่งผลิตของญี่ปุ่นในระดับโลกที่ปรับเปลี่ยนหลังจากค่าเงินเยนเติบโตสูงขึ้นในปี 1985 ส่วนด้านการนำเข้าของไทยต่อญี่ปุ่นก็ยังมีลักษณะพึ่งพาสินค้าวัตถุดิบ และกึ่งวัตถุดิบ ตลอดจนสินค้าทุนต่อไป และดูเหมือนว่าจะเป็นภาพลักษณ์ที่ไม่ค่อยแจ่มใสนักต่อเศรษฐกิจไทย เพราะการนำเข้าสินค้าประเภทนี้จากญี่ปุ่นจะช่วยส่งเสริมให้มีการขาดดุลการค้ามากขึ้น อีกทั้งในกระบวนการผลิตเพื่อส่งออกของไทยที่ส่งสินค้าเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมนี้มีส่วนทำลายทรัพยากรธรรมชาติอย่างมาก ตัวอย่างที่โดดเด่นที่สุดคือ การส่งกังสดแช่แข็ง ซึ่งเป็นการทำลายสภาพความอุดมสมบูรณ์ของป่าชายเลนของไทย ปัญหาในศตวรรษนี้ยังมีได้ค่านึงมากนัก ทั้ง ๆ ที่เป็นสิ่งที่อันตรายต่อระบบลูกโซ่ของธรรมชาติในประเทศไทย ตามการคาดการณ์ของฝ่ายวิชาการหลายแห่งเชื่อว่า ในระยะสั้น ไทยจะขาดดุลการค้ากับญี่ปุ่นมากยิ่งขึ้น อันเนื่องมาจากการลงทุนของญี่ปุ่นที่มีการนำเข้าสินค้าทุน วัตถุดิบ และกึ่งวัตถุดิบมากขึ้น แต่ในระยะยาว ถ้ามีการผลิตเพื่อส่งออกก็อาจแก้ปัญหาการขาดดุลการค้าได้ ทว่า ความเชื่อเช่นนี้อาจไม่ปรากฏเป็นจริง ทั้งนี้ก็เพราะการส่งออกนี้ก็ยังไม่อาจสร้างภาวะความเชื่อมโยงถอยหลังให้เกิดขึ้นในระบบเศรษฐกิจไทยได้อย่างแท้จริง

รูปที่ 1
อัตราความเจริญเติบโตของญี่ปุ่น

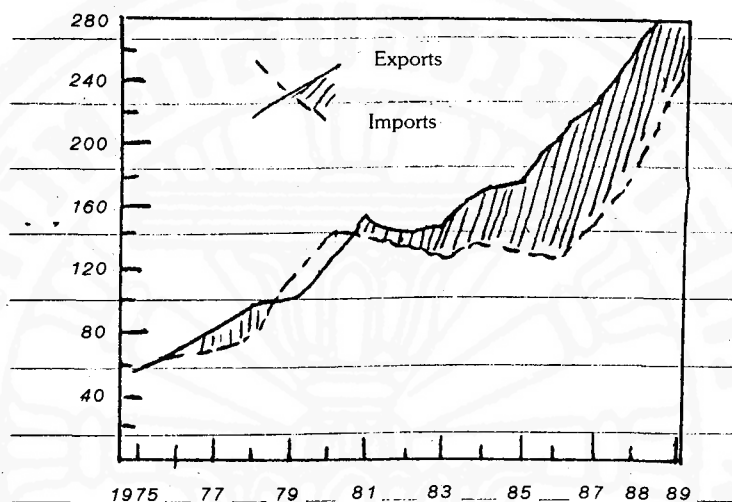

รูปที่ 2
ดุลบัญชีเดินสะพัดของญี่ปุ่น

รูปที่ 3
แนวโน้มการค้าระหว่างประเทศของญี่ปุ่น

พันล้านดอลลาร์ สรอ.

ตารางที่ 1 มูลค่าการค้าของญี่ปุ่น

(หน่วย : ล้านดอลลาร์สหรัฐ.)

ปี	ส่งออก (f.o.b.)	(%)	นำเข้า (c.i.f.)	(%)	ดุลการค้า
1986	209,151	19.1	126,408	-2.4	82,743
1987	229,221	9.6	149,515	18.3	79,706
1988	264,917	15.6	187,354	25.3	77,563
1989	276,176	4.3	210,846	12.5	65,330
ม.ค.	19,359	11.7	16,113	13.0	4,887
ก.พ.	22,379	10.6	15,149	1.0	8,521
มี.ค.	26,489	16.6	19,880	30.3	7,903
เม.ย.	23,218	3.3	15,930	1.5	8,098
พ.ค.	21,702	5.1	17,946	16.1	5,162
มิ.ย.	22,683	2.9	17,416	8.2	6,534
ก.ค.	23,456	1.3	17,461	9.4	7,028
ส.ค.	21,825	4.7	18,458	16.3	4,872
ก.ย.	24,314	4.9	17,129	11.1	7,870
ต.ค.	23,019	-1.8	18,368	16.6	5,461
พ.ย.	22,077	-27	18,550	15.1	4,493
ธ.ค.	24,655	-5.8	18,446	12.1	6,301
1990					
ม.ค.	18,622	-3.8	18,280	13.4	-

ที่มา : The Japan Economic Journal, March 3, 1990

อ้างจาก Ministry of Finance

ตารางที่ 2
มูลค่าดุลการค้าของญี่ปุ่น ปี 1975 - 1989

ปี	มูลค่ารวม (ล้านดอลลาร์ สรอ.)			Quantum index ของ การค้าระหว่างประเทศ (1985 = 100)			
	ส่งออก (f.o.b)	นำเข้า (c.i.f)	ดุลการค้า	ส่งออก		นำเข้า	
				ทั่วไป	เครื่องจักรอุปกรณ์	ทั่วไป	แร่เชื้อเพลิง
1975	55,753	57,863	-2,110	45.4	35.6	69.8	99.7
1980	129,807	140,528	-10,721	70.6	64.6	91.2	106.7
1985	175,638	129,539	46,009	100.0	100.0	100.0	100.0
1987	229,221	149,515	79,706	99.7	101.0	119.7	105.2
1988	264,917	187,354	77,563	104.8	107.8	139.7	113.0
1989	276,176	210,846	65,330	107.1	112.3	149.2	117.6

ที่มา : Ministry of Finance

หมายเหตุ คำนวณการค้าระหว่างประเทศปี 1989 มีข้อมูลเพียง 11 เดือน

ตารางที่ 3
การค้าระหว่างประเทศของญี่ปุ่นกับภูมิภาคอื่น ๆ ปี 1988 - 1989

(หน่วย : ล้านดอลลาร์ สรอ.)

ปี	ส่งออก		นำเข้า	
	1988 ¹	1989	1988	1989 ²
ประเทศพัฒนาแล้ว	163,270	151,949	95,639	97,295
สหรัฐอเมริกาและ				
แคนาดา	96,935	91,120	50,817	51,900
ยุโรปตะวันตก	56,483	50,942	30,839	31,505
ประชาคมยุโรป	47,266	43,272	24,275	25,181
ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์				
และอัฟริกาใต้	9,853	9,887	13,983	13,390
ประเทศกำลังพัฒนา	90,024	85,448	79,386	79,541
ลาตินอเมริกา	9,377	8,546	8,400	8,073
เอเชียตะวันออกเฉียงใต้	67,960	66,063	48,231	48,177
ตะวันออกกลาง	9,513	7,618	19,747	20,404
อัฟริกา	2,786	2,528	2,024	1,873
ประเทศในค่ายคอมมิวนิสต์	13,943	11,390	14,000	14,144
รวม	264,917	276,176	187,354	210,846

หมายเหตุ ¹ ปี 1988 อัตราแลกเปลี่ยนเงินเยนกับดอลลาร์ คือ 127 เยนเท่ากับ 1 ดอลลาร์

² ปี 1989 อัตราแลกเปลี่ยนเงินเยนกับดอลลาร์ คือ 137.80 เยนเท่ากับ 1 ดอลลาร์

ตัวเลขล่าสุดมีเพียง 11 เดือนเท่านั้น

ที่มา : Ministry of Finance

ตารางที่ 4

มูลค่าการค้าระหว่างประเทศ จำแนกตามกลุ่มสินค้า ปี 1975 - 1989

(หน่วย : ล้านดอลลาร์ สรอ.)

ปี	มูลค่ารวม	อาหาร	วัตถุดิบ ²	แร่เชื้อเพลิง	สินค้าอุตสาหกรรม	ผลิตภัณฑ์ อุตสาหกรรม ขนาดเบา	ผลิตภัณฑ์ อุตสาหกรรม หนักและ เคมี
ส่งออก (f.o.b.)							
1975	55,753	760	874	221	53,164	7,220	46,410
1980	129,807	1,588	1,469	504	124,650	15,786	109,567
1985	175,038	1,316	1,352	539	170,673	18,740	152,368
1987	229,221	1,546	1,572	782	222,950	22,901	200,757
1988	264,917	1,696	1,918	596	257,116	25,227	232,686
1989 ¹	248,786	1,509	1,628	882	202,766	31,828	218,778
นำเข้า (c.i.f.)							
1975	57,863	8,815	11,660	25,641	11,521	3,514	8,007
1980	140,528	14,666	23,760	69,991	30,568	8,725	21,843
1985	129,539	15,547	18,044	55,790	36,414	9,937	26,477
1987	149,515	22,395	22,022	39,137	60,560	20,582	39,978
1988	187,354	29,120	28,040	38,356	85,599	28,939	56,688
1989 ¹	190,980	28,356	25,681	38,291	53,938	32,446	58,968

หมายเหตุ ¹ ข้อมูลมีเพียง 11 เดือน² รวมน้ำมันพืชและสัตว์

ที่มา : Ministry of Finance

ตารางที่ 5

การค้าระหว่างประเทศของญี่ปุ่น จำแนกตามประเทศและภูมิภาค ปี 1975 - 1989

(หน่วย : ล้านดอลลาร์ สหรัฐ.)

Year	Total Japanese trade		Asia (total)		China		Year	Italy		Netherlands		Norway	
	Exports	Imports	Exports	Imports	Exports	Imports		Exports	Imports	Exports	Imports	Exports	Imports
1975	55 753	57 863	20 488	28 345	2 259	1 531	1975	334	365	726	214	523	76
1980	129 827	140 528	49 368	80 214	5 078	4 323	1980	955	938	2 061	380	498	186
1985	175 638	129 539	57 026	66 292	12 477	6 483	1985	1 117	1 050	2 071	439	639	313
1987	229 221	149 515	69 569	66 313	8 250	7 401	1987	2 103	2 135	4 071	757	904	313
1988	264 917	187 354	84 985	77 444	9 476	9 859	1988	2 787	2 895	5 054	996	715	505
1989	248 786	190 980	80 702	79 070	7 659	10 139	1989	2 483	3 485	4 566	1 016	542	505
Year	Taiwan		Hong Kong		India		Year	Sweden		Switzerland		United Kingdom	
	Exports	Imports	Exports	Imports	Exports	Imports		Exports	Imports	Exports	Imports	Exports	Imports
1975	1 822	812	1 378	245	471	658	1975	384	199	348	417	1 473	810
1980	5 146	2 293	4 761	569	915	1 074	1980	793	463	1 158	1 076	3 782	1 954
1985	5 025	3 386	6 509	767	1 596	1 189	1985	1 094	441	1 161	1 758	4 723	1 817
1987	11 346	7 128	8 872	1 561	1 957	1 530	1987	1 931	682	2 266	3 101	8 400	3 057
1988	14 354	8 743	11 706	2 109	2 082	1 804	1988	2 319	977	2 775	3 565	10 632	4 193
1989	13 946	8 200	10 427	2 029	1 805	1 794	1989	1 950	980	2 360	3 504	9 832	4 042
Year	Indonesia		Iran		Iraq		Year	North America (total)		Canada		Mexico	
	Exports	Imports	Exports	Imports	Exports	Imports		Exports	Imports	Exports	Imports	Exports	Imports
1975	1 850	3 430	1 854	4 978	819	396	1975	14 697	14 929	1 151	2 499	348	212
1980	3 458	13 167	1 530	4 101	2 169	4 339	1980	37 983	50 616	2 437	4 724	1 223	934
1985	2 172	10 119	1 348	2 506	1 306	622	1985	76 064	33 051	4 520	4 773	994	1 870
1987	2 990	8 427	1 043	1 556	391	576	1987	94 771	40 003	5 611	6 073	1 389	1 625
1988	3 054	9 497	808	1 164	406	828	1988	102 194	52 930	6 424	8 308	1 772	1 591
1989	2 920	9 978	837	1 612	417	1 067	1989	96 801	54 441	6 219	7 926	1 737	1 591
Year	Korea, Rep. of		Kuwait		Malaysia		Year	United States		South America (total)		Argentina	
	Exports	Imports	Exports	Imports	Exports	Imports		Exports	Imports	Exports	Imports	Exports	Imports
1975	2 248	1 308	367	2 012	566	691	1975	11 145	11 608	2 368	1 701	363	213
1980	5 368	2 996	1 273	3 458	2 061	3 471	1980	31 367	24 408	4 739	4 217	998	287
1985	7 097	4 092	1 536	1 162	2 168	4 330	1985	65 278	25 793	2 220	3 788	225	443
1987	13 229	8 075	857	1 796	2 168	4 772	1987	83 580	31 490	3 183	4 019	443	300
1988	15 441	11 811	730	1 590	3 060	4 710	1988	89 634	42 037	3 162	5 856	298	495
1989	14 937	11 858	594	2 004	3 689	4 669	1989	84 902	43 974	2 868	5 660	159	385
Year	Philippines		Saudi Arabia		Singapore		Year	Brazil		Africa (total)		Liberia	
	Exports	Imports	Exports	Imports	Exports	Imports		Exports	Imports	Exports	Imports	Exports	Imports
1975	1 026	1 121	1 351	6 135	1 524	399	1975	927	883	5 557	2 320	2 585	16
1980	1 583	1 951	4 856	19 538	3 911	1 507	1980	1 115	1 561	8 016	4 464	1 416	338
1985	937	1 243	3 890	10 245	3 860	1 594	1985	615	1 840	4 650	3 539	647	58
1987	1 415	1 353	3 239	7 311	6 008	2 048	1987	879	2 032	5 822	4 002	882	18
1988	1 740	2 044	3 142	6 348	8 311	2 339	1988	998	2 950	6 058	4 304	559	37
1989	2 158	1 898	2 458	6 323	8 223	2 645	1989	1 149	2 674	4 837	3 973	545	5
Year	Thailand		Europe (total)		Belgium		Year	Nigeria		South Africa		Oceania (total)	
	Exports	Imports	Exports	Imports	Exports	Imports		Exports	Imports	Exports	Imports	Exports	Imports
1975	959	724	10 346	5 778	510	161	1975	858	279	872	866	2 295	4 788
1980	1 917	1 119	25 228	12 558	1 419	372	1980	1 494	120	1 800	1 741	4 473	8 451
1985	2 030	1 027	28 670	14 102	1 477	482	1985	342	6	1 020	1 844	7 006	8 765
1987	2 953	1 796	49 003	25 579	2 697	859	1987	346	5	1 863	2 259	6 860	9 597
1988	5 162	2 751	60 152	34 041	3 390	1 125	1988	380	5	2 047	1 933	8 364	12 777
1989	6 095	3 279	54 557	34 912	3 101	1 184	1989	234	4	1 556	1 853	9 021	12 919
Year	France		Germany, F.R.		Greece		Year	Australia		New Zealand		U.S.S.R.	
	Exports	Imports	Exports	Imports	Exports	Imports		Exports	Imports	Exports	Imports	Exports	Imports
1975	699	501	1 661	1 139	337	40	1975	1 739	4 156	393	367	1 626	1 170
1980	2 021	1 296	5 756	2 501	545	36	1980	3 389	6 982	676	828	2 778	1 860
1985	2 083	1 324	6 938	2 928	577	63	1985	5 379	7 452	1 072	903	2 751	1 429
1987	4 014	2 871	12 833	6 150	446	69	1987	5 146	7 869	1 127	1 168	2 563	2 352
1988	4 987	4 315	1 593	8 101	451	137	1988	5 680	10 285	1 039	1 644	3 130	2 766
1989	4 780	4 913	14 377	8 067	514	185	1989	7 111	10 518	1 220	1 519	2 801	2 717

ที่มา : Ministry of Finance

หมายเหตุ : ปี 1989 ตัวเลขล่าสุดเพียง 11 เดือน อัตราแลกเปลี่ยนเงินเยนกับดอลลาร์คือ 137.80 เยนต่อ 1 ดอลลาร์

ตารางที่ 6
ตลาดสินค้าออกที่สำคัญของไทย ปี 1956 - 1989

ปี	สัดส่วนการส่งออก (ร้อยละ)						มูลค่าการส่งออก ของไทยทั้งสิ้น (ล้านบาท)
	ญี่ปุ่น	สหรัฐอเมริกา	สิงคโปร์	ฮ่องกง	มาเลเซีย	เนเธอร์แลนด์	
1956	8.6	24.9	14.1	8.4	14.7	3.0	6,923
1960	17.8	13.9	11.2	8.7	17.1	1.1	8,614
1963	18.9	7.3	7.9	9.7	16.5	3.2	9,676
1966	20.5	12.1	7.1	6.5	8.1	2.6	14,443
1969	21.7	14.7	7.8	7.8	7.3	7.0	14,722
1972	20.7	12.7	8.7	7.4	4.9	7.9	22,491
1975	27.6	11.0	9.0	6.0	4.7	10.1	45,007
1978	20.3	11.0	8.1	5.3	5.2	14.7	83,065
1981	14.2	12.9	7.8	4.8	4.5	12.2	153,001
1983	15.1	14.9	8.1	4.9	4.5	10.8	146,472
1984	13.0	17.2	8.4	3.8	4.7	10.0	175,237
1985	13.4	19.7	7.9	4.0	4.9	7.1	193,366
1986	14.2	18.1	8.9	4.0	4.3	7.3	233,383
1987	14.9	18.6	9.0	4.2	3.3	6.7	299,853
1988	16.0	20.0	7.7	4.5	3.0	5.5	403,570
1989 ¹	16.7	21.1	7.1	3.9	2.8	4.8	384,130

หมายเหตุ ¹ ข้อมูลล่าสุดมีเพียง 3 ไตรมาสเท่านั้น เดือนตุลาคมเป็นตัวเลขเบื้องต้น

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

ตารางที่ 7
แหล่งสินค้านำเข้าที่สำคัญของไทย ปี 1955 - 1989

ปี	สัดส่วนการนำเข้า (ร้อยละ)						มูลค่านำเข้า ของไทยทั้งสิ้น (ล้านบาท)
	ญี่ปุ่น	สหรัฐอเมริกา	สิงคโปร์	มาเลเซีย	อังกฤษ	ฮ่องกง	
1955	18.4	19.2	6.7	3.1	11.1	10.1	7,503
1956	16.4	15.3	7.9	3.5	11.4	16.1	7,655
1960	25.6	16.7	7.3	2.1	10.0	6.5	9,622
1964	33.0	16.1	1.8	1.4	9.3	2.8	14,253
1967	36.3	16.4	1.2	0.9	7.2	1.9	22,188
1971	37.7	14.2	0.8	1.7	7.7	1.2	26,794
1975	31.5	14.3	1.9	0.4	4.5	0.9	66,835
1978	30.7	13.6	4.0	1.2	3.8	1.1	108,899
1981	24.2	12.9	6.9	2.7	2.7	0.9	216,746
1983	27.4	12.5	6.2	5.4	2.3	1.1	236,609
1984	26.9	13.3	7.9	4.9	2.3	1.2	245,155
1985	26.5	11.3	7.5	5.9	2.5	1.2	251,169
1986	26.4	14.3	6.5	4.2	3.2	1.5	241,358
1987	26.0	12.5	7.8	4.2	3.2	1.5	334,209
1988	29.0	13.6	7.4	2.1	3.0	1.2	513,114
1989	30.3	11.3	7.0	2.3	2.5	1.3	476,463

หมายเหตุ ¹ ข้อมูลล่าสุดมีเพียง 3 ไตรมาสเท่านั้น เดือนตุลาคมเป็นตัวเลขเบื้องต้น

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

ตารางที่ 8
ดุลการค้าไทยกับญี่ปุ่น ปี 1978 - 1989

รายการ	มูลค่าการค้า (ล้านบาท)						
	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989 ¹
มูลค่าการค้ากับญี่ปุ่น							
สินค้าออก	22,087	22,787	25,828	33,134	44,590	64,412	64,063
สินค้าเข้า	64,757	66,059	66,587	63,656	86,864	148,905	144,585
ดุลการค้า	-42,670	-43,272	-40,759	-30,522	-42,274	-84,493	-80,525
มูลค่าการค้าทั้งสิ้น							
สินค้าออก	146,476	715,237	193,366	233,383	299,853	403,570	384,130
สินค้าเข้า	236,609	245,155	251,169	241,358	334,205	513,114	476,463
ดุลการค้า	-90,137	-69,918	-57,803	-7,975	-34,356	-109,544	-92,233
สัดส่วนต่อมูลค่ารวมทั้งสิ้น (%)							
สินค้าออก	15.1	13.0	13.4	14.2	14.9	16.0	16.7
สินค้าเข้า	27.6	26.9	26.5	26.4	26.0	29.0	30.3
ดุลการค้า	47.3	61.9	70.5	382.7	123.0	71.1	87.3

หมายเหตุ : ¹ ข้อมูลล่าสุดมีเพียง 3 ไตรมาสเท่านั้น เดือนตุลาคมเป็นตัวเลขเบื้องต้น

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

ตารางที่ 9

โครงสร้างตลาดสินค้าออกและแหล่งสินค้าเข้าของไทย ปี 1979 - 1989 (%)

		เฉลี่ย								
		1979	1983	1983	1984	1985	1986	1987	1988	1989 ¹
		1982	1986							
ญี่ปุ่น	สินค้าออก	15.6	13.9	15.1	13.0	13.4	14.2	14.9	16.0	16.7
	สินค้าเข้า	23.6	26.8	27.4	26.9	26.5	26.4	26.0	29.0	30.0
	สัดส่วนการค้า	20.4	21.2	22.7	21.1	20.8	20.3	20.7	23.3	24.2
สหรัฐอเมริกา	สินค้าออก	12.3	17.5	14.9	17.2	19.7	18.1	18.6	20.0	21.2
	สินค้าเข้า	14.0	12.8	12.5	13.3	11.3	14.3	12.5	13.6	11.3
	สัดส่วนการค้า	13.3	14.9	13.5	14.9	14.9	16.2	15.3	16.4	15.7
อาเซียน	สินค้าออก	15.9	14.7	15.7	14.2	14.5	14.4	13.6	11.7	11.5
	สินค้าเข้า	11.4	15.3	13.2	15.8	18.2	14.1	15.4	12.2	11.4
	สัดส่วนการค้า	13.3	15.0	14.2	15.1	16.6	14.3	14.5	11.9	11.5

หมายเหตุ : ¹ ข้อมูลล่าสุดมีเพียง 3 ไตรมาสเท่านั้น เดือนตุลาคมเป็นตัวเลขเบื้องต้น

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

ตารางที่ 10
โครงสร้างสินค้าออกไปญี่ปุ่น ปี 1979 - 1989

	(สัดส่วนมูลค่าการส่งออก) %							มูลค่าส่งออก ปี 1988 (ล้านบาท)	มูลค่าส่งออก ปี 1989 (ล้านบาท)
	เฉลี่ย 1979 1982	เฉลี่ย 1983 1986	1985	1986	1987	1988	1989 ¹		
1. สินค้าเกษตร	50.4	45.4	45.8	42.4	37.0	33.8	-	21,752	n.a.
1.1 ข้าว	1.3	0.4	0.4	0.4	0.2	0.1	-	89	n.a.
1.2 ยางพารา	33.2	27.8	26.7	22.4	20.8	19.3	12.8	12,421	8,218
1.3 ข้าวโพด	2.3	0.3	0.3	0.5	0.0	0.0	-	13	1
1.4 ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง	1.5	2.9	4.6	2.8	1.6	1.5	1.1	985	698
1.5 ไก่สดแช่แข็ง	4.1	5.8	5.0	8.6	8.4	7.2	-	4,615	n.a.
1.6 ถั่วเขียว	1.6	1.6	1.5	1.3	0.7	0.7	-	424	n.a.
อื่น ๆ	6.5	6.7	7.3	6.4	5.3	5.0	-	3,205	n.a.
2. สินค้าประมง	14.3	17.3	17.2	21.8	20.3	18.3	-	11,802	n.a.
2.1 กุ้งสด	7.3	6.1	5.6	6.3	6.4	9.1	11.4	5,882	7,209
2.2 ปลาหมึกสด	3.5	5.0	4.8	7.3	5.9	3.5	-	2,277	n.a.
2.3 ปลาหมึกแห้ง	1.5	3.0	3.6	3.1	2.9	2.3	-	1,497	n.a.
2.4 ปลาสดแช่เย็น	1.3	2.0	1.9	3.0	2.6	2.9	-	1,874	n.a.
อื่น ๆ	0.6	1.3	1.2	2.1	2.5	0.4	-	272	n.a.
3. สินค้าแร่	8.7	5.5	6.3	3.9	3.2	3.0	-	1,951	n.a.
3.1 ดีบุก	7.4	4.3	5.0	2.6	2.0	1.5	1.6	954	1,028
3.2 พลูอิไรท์	0.6	0.6	0.6	0.3	0.2	0.0	-	20	n.a.
อื่น ๆ	0.6	0.7	0.7	1.0	1.0	1.5	-	977	n.a.
4. สินค้าอุตสาหกรรม	23.9	30.9	29.7	30.8	37.6	43.7	-	28,169	n.a.
4.1 น้ำตาล	7.3	6.8	3.7	3.8	4.1	3.8	4.1	2,471	2,652
4.2 ผลิตภัณฑ์สิ่งทอ	2.3	2.1	1.8	1.9	3.5	4.9	1.9	3,184	1,207
4.3 อัญมณี	3.7	5.5	4.6	5.6	6.6	6.7	0.3	4,291	180
4.4 ผลิตภัณฑ์ปอ	1.8	1.4	1.3	1.1	0.6	0.3	-	177	n.a.
4.5 ผลิตภัณฑ์อื่น	0.0	3.4	5.5	3.9	3.6	2.9	-	1,882	n.a.
4.6 ปลาหมึกปรุงรส	0.4	1.2	1.0	1.9	1.7	1.0	-	645	n.a.
อื่น ๆ	8.3	10.6	11.8	12.6	17.5	24.1	-	15,519	n.a.
5. สินค้าอื่น ๆ	2.7	1.0	1.0	1.1	1.9	1.1	-	738	n.a.
6. รวมทั้งสิ้น	100	100	100	100	100	100	-	64,412	64,063

หมายเหตุ: ¹ ข้อมูลล่าสุดมีเพียง 3 ไตรมาสเท่านั้น เดือนตุลาคมเป็นตัวเลขเบื้องต้น

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

ตารางที่ 11

โครงสร้างการนำเข้าจากญี่ปุ่น จำแนกตามการใช้ (%) ปี 1979 - 1989

	เฉลี่ย		สัดส่วนมูลค่าการนำเข้า					มูลค่านำเข้า
	1978 1982	1983 1986	1985	1986	1987	1988	1989 ¹	ปี 1989 ¹
1. น้ำมัน	1.1	0.6	0.6	0.6	0.6	0.3		
2. สินค้าเข้าที่ไม่ใช่น้ำมัน	98.9	99.4	99.4	99.4	99.4	99.7		
2.1 สินค้าอุปโภคบริโภค	10.6	12.0	12.1	12.1	10.1	6.7	7.0	10,136
อาหารและ เครื่องดื่ม	0.6	0.8	0.8	1.0	0.9	0.6	0.5	772
เครื่องนุ่งห่มและ รองเท้า	1.2	1.0	1.0	1.1	0.7	0.4	0.3	467
เครื่องใช้ในบ้านเมือง	1.6	1.3	1.7	1.7	1.7	1.5	0.5	689
เครื่องใช้ไฟฟ้า	4.4	6.2	6.5	6.2	4.8	2.5	3.1	4,462
รถจักรยานยนต์	1.9	1.4	1.2	1.1	1.0	1.1	1.0	1,385
อื่น ๆ	0.9	1.3	0.9	1.0	1.0	0.7	0.6	887
2.2 วัตถุดิบและกึ่งวัตถุดิบ	34.8	30.5	32.0	33.1	30.1	27.3	26.4	38,113
กระดาษและกระดาษแข็ง	1.1	1.0	1.1	1.1	1.0	0.8	0.7	991
เคมีภัณฑ์	11.9	9.6	9.9	10.7	10.3	8.1	7.9	11,451
เหล็กและ เหล็กกล้า	17.0	14.7	15.7	15.4	14.2	13.0	13.2	19,033
โลหะอื่น ๆ	1.6	1.3	1.2	1.4	1.2	1.0	1.0	1,491
อื่น ๆ	3.2	3.9	4.0	4.5	3.4	4.3	3.6	5,147
2.3 สินค้าทุน	36.7	41.9	42.7	40.1	42.9	49.1	49.8	71,977
ปุ๋ยและยาฆ่าแมลง	1.4	1.6	1.7	1.8	1.3	0.5	0.6	864
ผลิตภัณฑ์โลหะ	2.6	2.5	2.6	2.5	2.7	3.2	3.1	4,552
เครื่องจักรไม่ใช้ไฟฟ้า	22.1	23.6	23.5	22.6	25.6	28.1	27.9	40,355
เครื่องจักรไฟฟ้าและส่วนประกอบ	5.6	8.6	7.8	8.4	8.3	11.2	12.6	18,149
เครื่องมือวิทยาศาสตร์	1.7	2.0	2.2	2.3	2.0	2.6	2.7	3,906
อื่น ๆ	3.3	3.6	4.9	2.5	3.0	3.6	2.9	4,151
2.4 สินค้าอื่น ๆ	16.8	15.6	12.6	14.1	16.3	16.5	16.8	24,362
ยานพาหนะและส่วนประกอบ	15.2	13.3	11.1	11.5	14.3	15.0	15.2	22,044
อื่น ๆ	1.6	2.3	1.5	2.6	2.0	1.5	1.6	2,318
รวมทั้งสิ้น	100	100	100	100	100	100	100	144,588

หมายเหตุ : ¹ ข้อมูลล่าสุดมีเพียง 3 ไตรมาสเท่านั้น เดือนตุลาคมเป็นตัวเลขเบื้องต้น

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย